

CẢM NHẬN VỀ TÌNH CẢM CHA CON TRONG CHIẾN TRANH QUA VĂN BẢN CHIẾC LỢC NGÀ CỦA NGUYỄN QUANG SÁNG

1. Suy nghĩ của em về tình cảm cha con trong chiến tranh qua văn bản Chiếc lược ngà của Nguyễn Quang Sáng

Có những câu chuyện dù phải đọc nhiều lần ta vẫn không thể nhớ,. Lại có những câu chuyện dù chỉ đọc một lần ta vẫn không thể quên. Có những hạnh phúc muộn màng và ngắn ngủi khiến ta phải trào nước mắt. Có những tình cảm nồng ấm và thiêng liêng mà ta chỉ cảm nhận được trong tổ ấm gia đình...

Tất cả những ấn tượng ấy đều có từ truyện ngắn Chiếc lược ngà của nhà văn Nguyễn Quang Sáng. Một truyện ngắn dung dị nhưng gây xúc động lòng người trước tình cảm sâu nặng của cha con ông Sáu. Đặc biệt truyện còn làm ngời sáng vẻ đẹp cứng cỏi cùng tình yêu thương cha mãnh liệt của một em bé mới bảy tám tuổi.

Trong đời sống tự nhiên, ai ai cũng thầm công nhận một điều rằng , tình cảm của con cái hình như thân thiết và gần gũi với mẹ hơn. Còn với cha thì sao? Tình cha bao la và hy sinh vì con cái cũng không kém gì người mẹ, đôi khi còn mãnh liệt và sâu sắc hơn. Là một chiến sỹ cách mạng xa nhà đi thoát ly cách mạng từ khi đứa con đầu lòng còn chưa đầy tuổi, mãi đến khi hòa bình lập lại ông Sáu mới có dịp về thăm nhà. Non nao và hạnh phúc khôn tả khi nghĩ đến giây phút gặp con , ông Sáu lại thấy đau khổ và thất vọng hơn khi con không nhận cha. Cuộc gặp gỡ sau 8 năm xa cách là khởi đầu cho chuỗi những sự việc , thái độ, hành động thể hiện tình yêu thương cha mãnh liệt của Thu.

Xa cách bao năm, Thu và cha chưa một lần gặp mặt, ông Sáu " chỉ thấy con qua tấm ảnh nhỏ luôn mang bên người", bé Thu chỉ biết mặt cha qua tấm hình chụp chung với má. Xa cha, Thu nhớ thương vô cùng và dường như hình ảnh người cha trong tấm ảnh đã in sâu vào trong trí nhớ của Thu, là hình ảnh đẹp nhất trong lòng Thu. Tám năm sau khi người cha trở về, chiến tranh đã làm ông có sự thay đổi lớn khiến Thu không thể nhận ra cha mình.

Từ đằng xa thấy " một đứa bé độ tám tuổi, tóc cắt ngang vai, mặc quần đen, áo bông đỏ đang chơi nhà chòi" ông Sáu đoán biết là con , không chờ xuống cập bến " anh nhún chân nhảy thót lên, xô chiếc xuồng tạt ra". Linh tính của người cha cho ông biết đây là con mình, trái tim người cha hướng ông mau mau chạy về phía con để ôm lấy cái hình hài máu mủ mà ông hằng thương nhớ trong bao năm xa cách. " Anh vừa bước, vừa khom người đưa tay đón chờ

con... giọng lặp bập run run Ba đây con, ba đây con!" Những tưởng cha con ông sẽ ôm chầm lấy nhau trong khoảnh khắc sung sướng thì trớ trêu thay con bé không nhận ra ông, nó giật mình " tròn mắt nhìn...ngơ ngác, lạ lùng". Mặt Thu tái đi em kêu lên, bỏ chạy và cầu cứu " Má! Má". Với ông Sáu thái độ của Thu khiến ông hụt hẫng, đau đớn. Nhưng với Thu đây là phản ứng tâm lý tự nhiên. Bởi từ khi em lớn lên, ông Sáu đâu có ở bên cạnh, chưa bao giờ em được trông thấy cha bằng xương, bằng thịt. Hôm nay một người đàn ông lạ lẫm với " vết sẹo dài đỏ ửng, giật giật, trông rất dễ sợ" đột ngột xuất hiện tự xưng là cha, làm sao em không sợ hãi? Một nghịch lý trớ trêu, đau xót cho người cha, một sự ngỡ ngàng, lạ lẫm cho đứa con được Nguyễn Quang Sáng miêu tả thật sinh động, tài tình

Những ngày sau đó, đáp lại tình cảm nồng nàn của cha, bé Thu lại càng tỏ ra sợ hãi, ngờ vực. Trong ba ngày phép ngắn ngủi, ông Sáu càng vỗ về, Thu càng lùi ra xa, ông càng chiều thương, nó càng lẩn tránh. Ông chỉ mong được nghe tiếng Ba mà sao khó khăn đến thế . Khi phải gọi ông Sáu ăn cơm, dẫu được mẹ nhắc nhở, Thu vẫn chỉ nói trống " vô ăn cơm" hoặc " cơm chín rồi". Đặc biệt trong một tình huống tưởng chừng cô bé không thể ương bướng hơn được nữa vậy mà Thu vẫn quyết liệt. Đó là lúc nồi cơm sôi, một đứa bé không thể tự mình nhắc nồi để chất nước. Tình thế đó cứ ngỡ rằng Thu sẽ ngoan ngoãn nhờ ba giúp. Nhưng không, ngay cả khi bác Ba mờ đường cho " Cháu phải gọi Ba chất nước giùm con", phải nói như vậy", Thu vẫn không cất tiếng dẫu mấy lần em tỏ ra lo sợ bị mẹ đánh đòn nếu để cơm bị nhão. Bướng bỉnh và bất cần, Thu tự mình làm một công việc nguy hiểm và quá sức. Nghĩa là nó không chịu thua, không chịu nhượng bộ. Song đỉnh điểm của sự ương bướng được thể hiện khi Thu " hất tung cái trứng cá to vàng" mà ông Sáu gấp cho nó.

Bị đánh, nhưng Thu không khóc, lẳng lặng gấp lại cái trứng cá rồi bỏ sang nhà ngoại. Lúc cởi dây xuống, nó còn cố ý khua dây xích " kêu rồn rảng" để tỏ ý bất bình, có lẽ nó muốn cho mọi người biết nó sắp đi để chạy ra khỏi nhà. Một chuỗi những thái độ của Thu khiến ta có thể cho Thu là một cô bé bướng bỉnh, cứng đầu. Nhưng xét căn nguyên sâu xa, không thể coi đó là biểu hiện của sự ương ngạnh, cứng đầu, hỗn láo. Trong hoàn cảnh xa cách và trắc trở của chiến tranh, bé Thu còn quá nhỏ để hiểu được những tình thế khắc nghiệt éo le của cuộc sống , hơn nữa ba má bé Thu cũng không lường trước được sự việc để giải thích cho bé rõ. Trong suy nghĩ non nớt của em, ông Sáu có vết sẹo đáng sợ ấy sao chẳng giống hình ba chụp chung với má. Mà đã không phải là cha thì không thể gọi tiếng " ba". Điều đó chi phối toàn bộ suy nghĩ, hành động của em. Sự bướng bỉnh của Thu không thể hiểu là sự ương ngạnh của một đứa trẻ khó dạy mà là sự kiên định của một cô bé có lập trường yêu ghét phân minh. Trong thái độ cứng đầu ẩn chứa sự kiêu hãnh dành cho người cha thân yêu.- người

cha trong tấm hình chụp chung với má. Thế mới biết Thu là một cô bé có cá tính. Điều mà ở những đứa trẻ bầy, tám tuổi thường không có. Đó cũng là tiền đề tạo phẩm chất gan dạ, dũng cảm của cô giao liên sau này.

Tình yêu cha của Thu được thể hiện ngay trong chính hành động bướng bỉnh. Vì cha, Thu kiên quyết từ chối sự quan tâm của ông Sáu, thương cha nên bao nhiêu yêu thương kính trọng được em giữ gìn trong tiếng Ba trù mến. Với em, ba là duy nhất, không ai có thể thay thế tình yêu ấy khiến em tỏ rõ thái độ căm ghét những gì em hoài nghi là sự xâm phạm đến hình ảnh người cha yêu quý. Đó là nét đẹp phẩm chất nơi Thu khiến ta khâm phục. Nhưng khi được ngoại giải thích rõ về nguyên nhân vết sẹo, thì sự nghi ngờ của em được giải tỏa " Nghe bà kể, nó nằm im lẩn lộn, thỉnh thoảng thở dài như người lớn". Sự miêu tả nội tâm gián tiếp qua hành động cho thấy những tình cảm, cảm xúc đang trào dâng trong lòng em- yêu thương cha xen lẫn nỗi ân hận.

Hôm sau trở về nhà, nhìn mọi người vây quanh cha, vẻ mặt Thu buồn rầu " Cái nhìn của nó không ngờ ngạc, lạnh lùng , nó nhìn với vẻ nghĩ ngợi, sâu xa". Và khi bắt gặp ánh mắt của cha thì đôi mắt ấy như xôn xao. Cái " xôn xao" của đôi mắt như nói lên bao điều. Khi ông Sáu cất tiếng chào " Thôi ba đi nghe con" thì nỗi niềm trong nó bật tung thành tiếng " Ba.....a...a" Tiếng kêu của nó như xé, xé sự im lặng và xé cả ruột gan mọi người, nghe thật xót xa. Đó là tiếng "ba" mà nó cố đè nén trong bao nhiêu lâu nay , tiếng ba như vỡ tung từ nỗi lòng nó. Đọc truyện ta như thấy cách Thu bộc lộ tình cảm với cha thật xúc động, là người ngoài cuộc ta cũng không khỏi nhói lòng. Yêu thương cha vô cùng nên em quyết định lạnh lùng với ông Sáu. Thương cha nên em không thể dành tiếng " ba" để gọi người xa lạ. Thế nhưng khi biết ngọn nguồn vết sẹo, biết đích xác là ba rồi, tình cảm nơi em vỡ òa, tức tưởi. Cũng như bao đứa trẻ khác có cha trên đời, em mong được cha chăm chút, yêu thương. Nhưng bất hạnh thay, em xa cha từ bé, em đã trông ngóng biết bao ngày cha về nhưng chỉ tại vết sẹo, mà Thu đã để mất ba ngày quý giá, làm tổn thương tình cảm cha mình. Chính vì thế nên ta không lạ gì Thu " ôm chặt lấy cổ ba nó... dang cả hai chân rồi câu chặt lấy ba nó. Nó hôn ba cùng khắp...hôn cả vết sẹo dài bên má của ba nó nữa". Nếu như trước đây, Thu ghét ông Sáu bao nhiêu thì giờ đây tình cảm của em dành cho ông mãnh liệt bấy nhiêu. Ta nhận ra hai thái độ ấy tuy trái ngược này thực ra lại nhất quán trong sự phát triển tính cách- tính cách của cô bé dành trọn tất cả tình yêu cho người cha vô cùng kính mến. Có người cho rằng tác giả xây dựng hình tượng bé Thu hơi thái quá, song thiết nghĩ thái độ ngang ngạnh đó cũng vì xuất phát từ tình yêu thương cha mãnh liệt. Với sự am hiểu tâm lý trẻ thơ, ngòi bút miêu tả sinh động diễn biến tâm lý trẻ thơ của tác giả đã xây dựng nên một cô bé Thu cứng cỏi, mạnh mẽ,

sâu sắc trong tình cảm. Tâm lý và hành động của Thu được miêu tả sinh động, sát với tâm lý lứa tuổi của em. Điểm nổi bật gợi sự xúc động của em là một tình cảm chân thành, mãnh liệt mà thánh thiện dành cho cha.

Trong Chiếc lược ngà, tình cảm của ông Sáu dành cho con cũng mãnh liệt, sâu nặng không kém. Tình cảm ấy được tác giả thể hiện phần nào trong chuyến về thăm nhà và được miêu tả kỹ lưỡng hơn khi ông ở căn cứ kháng chiến.

Sau khi chia tay với gia đình, nỗi day dứt ân hận ám ảnh ông Sáu nhiều ngày là việc là ông lỡ tay đánh con. Nhớ lời dặn tha thiết của con, ông nghĩ đến việc làm một chiếc lược ngà nhỏ xinh tặng con. Tìm được một khúc ngà voi, " anh hớt hải chạy về, tay cầm khúc ngà đưa lên khoe... mặt hớn hở như đứa trẻ được quà". " Những lúc rồi, anh cưa từng chiếc răng lược, thận trọng, tỉ mỉ và cố công như người thợ bạc". Tại sao chiếc lược bằng ngà mà không bằng một vật liệu gì khác? Phải chăng là để thể hiện tình yêu thương của ông đối với con? Chiếc lược ngà ấy rất quý, phải như thế mới xứng đáng với đứa con gái bé bỏng của ông, với tình yêu ông dành cho nó. Từng chiếc răng lược dần hiện ra là từng niềm vui của ông. Bụi ngà rơi mỗi lúc một nhiều. Bao nhiêu bụi ngà rơi là bấy nhiêu tình cảm ông dành cho con. Trên sống lưng lược, ông còn gò lưng, tần mẫn khắc từng nét " Yêu nhớ tặng Thu con gái của ba". Bao trùi mến thân thương toát lên từ hai chữ " Yêu nhớ", bao nồng nàn, thấm đẫm nhớ nhung, yêu thương con của ông Sáu ẩn chứa trong những chữ " Thu con của ba". Cây lược ngà ấy chưa chải được mái tóc của con, nhưng nó gỡ rối được phần nào tâm trạng của anh." Có cây lược, ông càng mong được gặp con để trao tận tay cho nó nhưng éo le thay, chiến tranh đã vô tình cướp đi của ông giây phút vui mừng trao cho con cây lược. Giây phút cuối, tình cảm cha con trong ông vẫn da diết, trước lúc nhắm mắt, dòng suy tưởng của ông vẫn nhớ về con mình. TRút hơi thở cuối cùng, ông Sáu chỉ kịp gửi lại chiếc lược ngà cho đồng đội. Lần đầu tiên một người chiến sỹ trở thành một nghệ nhân sáng tạo tài tình dù chỉ sáng tạo một sản phẩm duy nhất Chiếc lược ngà. Người mất nhưng kỷ vật còn. Chiếc lược ngà là gạch nối giữa cái mất mát và sự tồn tại, nó vẫn còn mãi, là kết tinh của tình phụ tử mộc mạc, đơn sơ mà đậm thắm, kỳ diệu, là hiện hữu củatình cha con bất tử không bao giờ chết được.

Bản thân là người Nam bộ, là người lính từng chiến đấu xa nhà nên hơn ai hết Nguyễn Quang Sáng hiểu được tình cảm gia đình đối với người lính sâu đậm biết chừng nào. Kết cấu truyện với nhiều tình huống bất ngờ đã làm nổi bật vẻ đẹp tính cách của các nhân vật, gây xúc động sâu sắc cho người đọc.

Chuyện được ghi theo lời kể của một chiến sỹ cách mạng- người bạn thân thiết của ông Sáu, khiến chuyện càng trở nên đáng tin cậy, trung thực

Truyện Chiếc lược ngà là bài ca đẹp về tình cha con. Trong hoàn cảnh éo le của chiến tranh, tình cảm thiêng liêng ấy càng cao đẹp và càng ngời sáng. Truyện không chỉ nói lên tình cảm cha con thấm thiết sâu nặng mà còn gợi cho ta suy nghĩ thấm thía về những éo le, đau thương, mất mát mà chiến tranh gieo rắc cho bao nhiêu con người, bao nhiêu gia đình. Ta càng thấm thía rằng tình cảm gia đình là sức mạnh, niềm tin để con người có thể vượt qua tất cả, ngay cả cái chết. Ta hiểu " Nếu trên đời có những nguồn vui chân chính và niềm hạnh phúc thật sự, thì nó sẽ nằm trong tổ ấm gia đình".

2. Cảm nhận của em về tình cảm cha con trong chiến tranh qua văn bản Chiếc lược ngà của Nguyễn Quang Sáng

Nguyễn Quang Sáng là nhà văn trưởng thành trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ. Các sáng tác của ông tập trung chủ yếu về cuộc sống và con người Nam Bộ trong hai cuộc chiến cũng như sau hòa bình. Chiếc lược ngà là một trong những tác phẩm nổi tiếng của ông được sáng tác năm 1966. Tác phẩm để lại ấn tượng sâu sắc trong lòng người đọc về tình cảm cha con sâu nặng trong hoàn cảnh chiến tranh khốc liệt.

Tác phẩm xoay quanh tình huống truyện éo le: Ông Sáu sau tám năm xa nhà đi kháng chiến, ông được nghỉ ba ngày phép về thăm nhà, thăm con. Trước nỗi xúc động và tình cảm yêu mến của ông, bé Thu - đứa con gái ông yêu quý, mong nhớ suốt tám năm trời đã không nhận ra ông là ba. Ngày ông phải trả phép về đơn vị cũng chính là ngày con bé nhận ông là ba. Ở đơn vị, ông Sáu dồn tất cả tình yêu, nỗi nhớ, nỗi ân hận vào việc làm chiếc lược ngà để tặng con. Nhưng chưa kịp trao cây lược cho con thì ông đã hi sinh trong một trận càn lớn của Mỹ. Từ tình huống truyện, tác phẩm đề cao, ngợi ca tình cha con sâu nặng, đồng thời tố cáo tội ác chiến tranh.

Truyện xoay quanh hai nhân vật chính là bé Thu và ông Sáu, thông qua tình huống truyện éo le, mỗi nhân vật bộc lộ tính cách, phẩm chất của mình.

Trước hết về bé Thu, em là con của ông Sáu nhưng từ nhỏ đã phải xa cha do ba vào chiến trường. Sau tám năm xa cách, Thu được gặp lại ba, những tưởng đó sẽ là cuộc đoàn viên đầy hạnh phúc, nhưng trái ngược với ông Sáu mừng rỡ lao về phía em thì Thu đứng đưng, thậm chí hốt hoảng gọi Má. Má. Những ngày sau đó, dù ông Sáu hết lòng chăm sóc nhưng bé Thu vẫn lạnh nhạt, thậm chí xa lánh, ngang ngạnh cự tuyệt ông Sáu. Dù ông đã làm hết cách nhưng bé Thu vẫn không gọi ông là ba. Những lúc gặp khó khăn, nguy cấp Thu chỉ gọi

trống không, không nhận được sự trợ giúp của ông Sáu, nó cũng loay hoay tự làm một mình. Trong bữa cơm, ông Sáu gấp cho nó cái trứng cá, Thu gạt ra, bị ông Sáu đánh, cô bé lập tức bỏ về nhà bà ngoại. Nguyễn Quang Sáng đã miêu tả thật chính xác thái độ, hành động khác thường của bé Thu. Bởi trong hoàn cảnh chiến tranh khốc liệt em không hiểu những éo le mà chiến tranh gây ra, nên chỉ vì một vết sẹo trên mặt ông Sáu em kiên quyết không nhận ba. Điều đó cũng cho thấy Thu là đứa trẻ bướng bỉnh, cá tính nhưng đằng sau sự từ chối đến cứng đầu đó là tình yêu thương thầm thiết Thu dành cho ba mình.

Bé Thu cứng đầu chối từ sự ân cần của cha bao nhiêu thì giây phút nhận ra cha lại mãnh liệt, xúc động bấy nhiêu. Sau khi nghe bà ngoại giải thích, bé Thu đã trở về nhà trong sáng ngày ông Sáu lên đường về đơn vị. Con bé đã thay đổi hoàn toàn thái độ trong sự ngỡ ngàng của ông Sáu và mọi người, tiếng gọi ba của Thu là tiếng gọi kìm nén suốt tám năm, tám năm yêu thương, đợi chờ ngày ba về. Không chỉ gọi, con bé con lao tới, nhảy lên người ba và hôn khắp cùng, hôn mặt, hôn má, và hôn cả vết sẹo dài trên mặt ba, vết sẹo đã khiến con bé bướng bỉnh không nhận ba. Thu ôm chặt anh, quàng cả chân vào người anh Sáu, bởi nó sợ buông lời anh Sáu sẽ đi mất, cái ôm cái hôn ấy còn như muốn bày tỏ tất cả tình cảm Thu dành cho ba. Trong khoảnh khắc đó, ai cũng như lặng người đi vì xúc động. Với lối miêu tả chân thực, giàu cảm xúc tác giả đã cho thấy tình yêu thương sâu nặng Thu dành cho ba, dù có những lúc gan góc, bướng bỉnh nhưng em rất giàu tình cảm và dễ xúc động.

Về phía ông Sáu, trong ba ngày về nghỉ phép, ông dành trọn yêu thương cho đứa con gái bé bỏng. Thuyền chưa cập bến ông đã vội vàng nhảy lên bờ, chạy về phía con, đôi bàn tay sẵn sàng dang ra chờ đợi đứa con sà vào lòng. Nhưng trái ngược với điều ông tưởng tượng, bé Thu cự tuyệt, lảng tránh, điều đó làm ông hết sức đau lòng, hai tay ông buông thõng như bị gãy. Khuôn mặt ấy thật đáng thương biết bao, ông không biết làm thế nào để có thể xóa nhòa khoảng cách thời gian và không gian ấy. Để bù đắp cho con, ba ngày nghỉ phép ông không đi đâu, chỉ quanh quẩn bên con, yêu thương, ân cần bên con mong Thu sẽ thay đổi. Trước sự cứng đầu của Thu, ông chỉ khẽ lắc đầu, chứ không hề trách mắng con. Chỉ đến khi ông gấp thức ăn cho nó bị Thu bỏ ra, bao nhiêu buồn đau dồn nén bấy lâu ông đã đánh Thu, điều ấy đã làm ông ân hận mãi về sau. Khoảnh khắc hạnh phúc nhất mà cũng đau lòng nhất của ông chính là được nghe tiếng gọi ba thiêng liêng, nhưng đó cũng là lúc ông phải chia tay con trở về đơn vị. Một người lính từng trải, gan góc trên chiến trường lại khóc bởi tiếng gọi đầy thân thương. Những giọt nước mắt không thể kiềm chế, cứ thế trào ra. Trong những ngày ở chiến trường ông ân hận vì đánh con, không quên lời hứa, ông dồn tâm huyết vào làm chiếc lược ngà. Ông chi chút, tỉ mỉ mài từng chiếc răng lược cho nhẵn bóng. Thậm chí, cái chết

cũng không cướp đi được tình yêu thương con của ông Sáu. Vết thương nặng trong một trận càn khiến ông kiệt sức, không trăng trối được điều gì nhưng ông vẫn dồn hết tàn lực móc cây lược trao cho đồng đội và gửi gắm đồng đội mình qua ánh mắt đầy yêu thương. Cây lược ấy đã được người đồng đội trao lại cho bé Thu. Tình cha con đã không chết, nâng đỡ cô bé trưởng thành, vượt lên mọi đau thương mất mát. Ông Sáu là biểu tượng cho tình yêu thương, sự ân cần và che chở của người cha dành cho con mình. Qua đó ta thấy được sự bất tử của tình cảm cha con trong hoàn cảnh chiến tranh.

Tác phẩm đã xây dựng được tình huống truyện độc đáo, bất ngờ qua đó thể hiện chủ đề của tác phẩm. Nghệ thuật phân tích tâm lí nhân vật tinh tế, sâu sắc, phù hợp với lứa tuổi. Lối kể chuyện chân thực, tự nhiên, giàu cảm xúc. Hình ảnh giản dị, mà giàu giá trị, ý nghĩa biểu tượng, kết tinh trong hình tượng chiếc lược ngà. Ngôn ngữ đậm giản dị, đậm chất Nam Bộ.

Câu chuyện đã tái hiện thành công tình cha con sâu nặng của bé Thu và ông Sáu. Từ đó, tác giả cho thấy sự tàn bạo của chiến tranh; những bi kịch cùng tình cảm gia đình đẹp đẽ trong thời chiến. Đồng thời tác phẩm cũng ca ngợi tình cảm phụ tử thiêng liêng trong hoàn cảnh chiến tranh khốc liệt.

3. Phân tích tình cảm cha con sâu nặng trong chiến tranh qua văn bản Chiếc lược ngà của Nguyễn Quang Sáng

Nguyễn Quang Sáng viết truyện Chiếc lược ngà năm 1966, tại chiến trường Nam Bộ trong thời kì chống Mỹ. Là một nhà văn quê ở miền Tây Nam Bộ, hầu như ông chỉ viết về cuộc sống và con người của quê hương trong chiến tranh và sau hoà bình. Truyện ngắn này ra đời trong hoàn cảnh đạn bom ác liệt nhưng lại tập trung nói về tình người, cụ thể là tình cha con của người chiến sĩ cách mạng.

Anh Sáu xa nhà đi kháng chiến lúc đưa con gái đầu lòng mới một tuổi. Mãi đến khi nó lên tám tuổi, anh mới có dịp về thăm nhà. Con bé không nhận anh Sáu là cha vì vết sẹo trên mặt khiến anh không giống trong bức ảnh chụp cùng với vợ mà bé Thu đã được má cho xem. Đến lúc bé Thu nhận ra cha thì cũng là lúc anh Sáu phải ra đi. Tình cha con thiêng liêng trởi dậy mãnh liệt trong em khiến cho mọi người xúc động. Ở khu căn cứ, người cha dồn hết tình cảm yêu quý, nhớ thương vào việc làm một chiếc lược bằng ngà để tặng cô con gái bé bỏng. Trong một trận càn của giặc, anh Sáu bị thương nặng. Trước lúc nhắm mắt, anh còn kịp trao cây lược ngà cho người bạn, với ý nhờ mang về quê trao tận tay con gái của mình.

Tình cha con sâu sắc được tác giả thể hiện qua hai tình huống: Tình huống thứ nhất là cuộc gặp gỡ của hai cha con sau tám năm xa cách. Thu đối xử với cha như đối với người xa lạ.

Đến lúc em nhận ra và ôm riết lấy cha, thể hiện tình cảm mãnh liệt thì anh Sáu lại phải ra đi làm nhiệm vụ.

Tình huống thứ hai là ở khu căn cứ, anh Sáu dồn tất cả tình yêu thương, mong nhớ con vào việc làm cây lược ngà để tặng con, nhưng anh đã hi sinh và không kịp trao món quà ấy cho con gái. Tình huống này thể hiện tình cảm sâu nặng của người cha đối với con.

Sau nhiều năm xa cách, anh Sáu chỉ thấy con qua tấm ảnh nhỏ luôn mang bên người. Đến lúc được về thăm nhà, bao nỗi nhớ thương chất chứa từ lâu nên anh Sáu không kìm được niềm vui khi nhìn thấy bé Thu: Cái tình người cha cứ nôn nao trong người anh. "Xuồng vào bến, thấy một đứa bé độ tám tuổi, tóc cắt ngang vai, mặc quần đen, áo bông đỏ đang chơi nhà chòi dưới bóng cây xoài trước sân nhà, đoán biết là con, không thể chờ xuồng cập lại bến, anh nhún chân nhảy thót lên, xô chiếc xuồng tạt ra, khiến tôi bị chới với. Anh bước vội vàng với những bước dài, rồi dừng lại kêu to: Thu! Con!"

Nhưng thật trớ trêu, đáp lại tình cảm nồng nàn của người cha, bé Thu lại tỏ ra sợ hãi và ngờ vực. Anh Sáu càng muốn gần con để vỗ về yêu thương thì đứa con lại càng tỏ ra lạnh nhạt, xa lánh.

Diễn biến tâm lí và tình cảm của bé Thu trong lần gặp cha đầu tiên được tác giả miêu tả ở hai thời điểm trước và sau khi nhận ra cha.

Tâm lí và thái độ của bé Thu được tác giả thuật lại rất sinh động qua hàng loạt các chi tiết vừa cảm động, vừa buồn cười: Nghe gọi, con bé giật mình, tròn mắt nhìn. Nó ngờ ngác, lạ lùng. Lần đầu tiên nhìn thấy người đàn ông lạ, lại xưng là ba, con bé hết sức ngạc nhiên và sợ hãi, mặt nó bỗng tái đi, rồi vụt chạy và kêu thét lên: "Má ! Má !"

Khi má bảo gọi cha vào ăn cơm, nó nhất quyết không chịu. Má ép quá, bé Thu chỉ gọi trống không: Vô ăn cơm! Kể cả lúc má đi vắng, nó lăm vào thế bí, muốn nhờ anh Sáu chắt bớt nước nồi cơm đang sôi mà cũng vẫn nói trống, nhất định không gọi là cha. Anh Sáu lặng im xem nó làm cách nào. Bé Thu lấy vá (muôi) múc nước ra, vừa múc vừa lâu bầu tức giận. Bữa cơm, anh Sáu âu yếm gắp cho con cái trứng cá vàng ươm. Bé Thu bất ngờ lấy đũa hất rơi xuống đất. Anh Sáu không nén được tức giận, đánh con một cái vào mông. Bé "lặng lẽ đứng dậy, bước ra khỏi mâm" bỏ ăn, chèo xuồng về nhà bà ngoại bên kia sông. Lúc cởi dây xuồng, nó còn cố ý khua dây xích kêu rợn rợn để tỏ ý bất bình.

Sự ương ngạnh của bé Thu đúng là tâm lí và tính cách trẻ nhỏ nên không đáng trách. Trong hoàn cảnh chiến tranh, Thu còn quá nhỏ nên không thể hiểu được những tình thế khắc nghiệt, éo le. Phản ứng rất tự nhiên chứng tỏ bé Thu có cả tính mạnh mẽ, tình cảm sâu sắc và chân

thật. Bé chỉ yêu khi tin chắc người đó đúng là ba của mình. Trong thái độ cứng đầu của bé ẩn chứa cả sự kiêu hãnh dành cho người cha thân yêu - tức là người đàn ông điển trai trong tấm hình chụp chung với má.

Khi đã nhận ra cha, cảm xúc và hành động của bé Thu biểu hiện thật mãnh liệt, khác hẳn lúc trước.

Ba ngày nghỉ phép đã hết. Trước lúc lên đường, anh Sáu đang bịn rịn chia tay thì bất chợt bé Thu cất tiếng gọi ba và tiếng kêu như xé, xé sự im lặng và xé cả ruột gan mọi người, nghe thật xót xa. Đó là tiếng "ba" mà nó cố đè nén trong bao nhiêu năm nay, tiếng "ba" như vỡ tung ra từ đáy lòng nó, nó vừa kêu vừa chạy xô tới, nhanh như một con sóc, nó nhảy thót lên và dang hai tay ôm chặt lấy cổ ba nó. Nó hôn ba nó cùng khắp. Nó hôn tóc, hôn cổ, hôn vai và hôn cả vết thẹo dài bên má của ba nó nữa... Hai tay nó siết chặt lấy cổ, chắc nó nghĩ hai tay không thể giữ được ba nó, nó dang cả hai chân rồi câu chặt lấy ba nó, và đôi vai nhỏ bé của nó run run.

Điều gì đã dẫn đến sự thay đổi đột ngột trong thái độ của bé Thu? Thì ra khi bỏ về nhà bà ngoại, Thu đã được bà giải thích về vết sẹo làm thay đổi vẻ mặt của cha là do giặc Pháp bắn bị thương. Sự nghi ngờ đã được giải tỏa và bé Thu ân hận, hối tiếc về cung cách cư xử lạnh nhạt của mình đối với cha: Nghe bà kể, nó nằm im, lẩn lộn và thỉnh thoảng lại thở dài như người lớn.

Vì thế, trong phút chia tay, tình yêu và nỗi mong nhớ đối với người cha xa cách bấy lâu đã bùng ra thật mạnh mẽ khiến bé Thu bối rối, cuống quýt. Chứng kiến cảnh ngộ éo le của cha con anh Sáu, nhiều người không cầm được nước mắt. Lòng trắc ẩn, sự thấu hiểu những hi sinh mà bạn mình phải chịu đựng khiến cho bác Ba tức người kể chuyện - thật sự xúc động. Diễn biến câu chuyện được trần thuật theo lời bác Ba, người bạn thân thiết của anh Sáu. Bác Ba đã chứng kiến tận mắt cảnh ngộ éo le của cha con anh Sáu và trong lòng bác dâng lên một nỗi xót xa. Bác bỗng thấy khó thở như có bàn tay nắm lấy trái tim.

Qua việc miêu tả diễn biến tâm lí, ngôn ngữ và hành động của bé Thu, tác giả đã làm nổi rõ một số nét trong tính cách nhân vật. Tình cảm cha con của bé Thu thật sâu sắc, mạnh mẽ, nhưng cũng thật dứt khoát, rạch ròi. Cá tính của bé Thu cứng cỏi đến mức ương ngạnh, nhưng thực ra Thu rất hồn nhiên, ngây thơ. Tác giả tỏ ra am hiểu và diễn tả rất sinh động tình cảm trẻ thơ trong sáng.

Sức hấp dẫn của truyện Chiếc lược ngà, toát ra từ cốt truyện đơn giản nhưng chặt chẽ, cùng những yếu tố bất ngờ mà hợp lí. Chuyện bé Thu lâu không nhận cha, rồi lại biểu lộ những

tình cảm thật nồng nhiệt, đầy cảm động với cha trước lúc chia tay. Sự bất ngờ đã gây được hứng thú cho người đọc, nhất là khi hiểu được diễn biến logic ở bên trong các sự việc, hành động có vẻ mâu thuẫn.

Tình cảm cha con sâu nặng đã được tác giả thể hiện phần nào trong chuyến anh Sáu về phép thăm nhà và được miêu tả kĩ lưỡng hơn khi anh Sáu vào căn cứ kháng chiến trong rừng sâu.

Sau khi chia tay với gia đình, nỗi day dứt, ân hận ám ảnh anh Sáu suốt nhiều ngày là việc anh đã lỡ tay đánh con. Lời dặn tha thiết của đứa con: "Ba về! Ba mua cho con một cây lược nghe ba!", đã thôi thúc anh nghĩ đến việc làm một chiếc lược ngà nhỏ xinh dành tặng con gái.

Kiểm được một khúc ngà voi nhỏ, anh Sáu mừng rỡ vô cùng. Anh dành hết tâm trí vào việc làm cây lược: Anh lựa từng chiếc răng lược, thận trọng, tỉ mỉ và cố công như người thợ bạc. Trên sống lưng lược có khắc một hàng chữ nhỏ mà anh đã gò lưng, tần mẫn khắc từng nét: "Yêu nhớ tặng Thu con của ba".

Chiếc lược ngà đã thành một kỉ vật quý giá, thiêng liêng đối với anh Sáu. Nó làm dịu đi nỗi ân hận, dần vệt bấy lâu và áp ủ bao nhiêu tình cảm nhớ thương, mong đợi của người cha đối với đứa con xa cách. Cây lược ngà ấy chưa chải được mái tóc của con, nhưng nó như gỡ rối được phần nào tâm trạng của anh. Nhưng rồi một tình cảnh đau thương lại đến với cha con anh Sáu. Anh đã hi sinh khi chưa kịp trao tận tay đứa con gái chiếc lược ngà. Những lời kể lại của bác Ba, người trong cuộc, đã làm nổi bật giá trị thiêng liêng bền vững của tình cha con và tình đồng chí của những chiến sĩ cách mạng.

Truyện Chiếc lược ngà có những đặc điểm khá tiêu biểu cho phong cách nghệ thuật trong truyện ngắn của Nguyễn Quang Sáng. Cốt truyện hấp dẫn, xoay quanh những tình huống bất ngờ nhưng vẫn tự nhiên, hợp lí. Giọng kể mộc mạc, tự nhiên. Ngôn ngữ gần với khẩu ngữ và đậm màu sắc Nam Bộ. Đặc sắc của truyện ngắn này còn thể hiện ở ngòi bút miêu tả tâm lí, đặc biệt là tâm lí trẻ em rất tinh tế và chính xác. Điều đó thể hiện sự nhạy cảm và tấm lòng yêu thương, trân trọng của nhà văn với con người và cuộc đời.

Một điểm đáng chú ý nữa và cũng là điều góp phần tạo nên thành công của truyện ngắn này là việc lựa chọn nhân vật kể chuyện. Người kể chuyện trong vai một người bạn chiến đấu thân thiết của anh Sáu không chỉ chứng kiến và kể lại mà còn bày tỏ sự đồng cảm, chia sẻ với các nhân vật. Qua những quan sát và cảm xúc của người kể, các chi tiết, sự việc và nhân vật trong truyện đều được phản ánh chân thực, khắc họa rõ nét, góp phần nêu bật nội dung tư tưởng của tác phẩm.

Truyện Chiếc lược ngà đã diễn tả một cách xúc động tình cảm thấm thiết, sâu nặng của cha con anh Sáu. Trong hoàn cảnh éo le của chiến tranh, tình cảm thiêng liêng ấy càng cao đẹp và ngời sáng. Câu chuyện không chỉ nói lên tình cha con thiêng liêng mà còn gợi cho người đọc suy ngẫm và thấm thía những éo le, đau thương, mất mát mà chiến tranh mang đến cho bao nhiêu con người, bao nhiêu gia đình. Vì vậy mà ý nghĩa tố cáo, lên án chiến tranh xâm lược của truyện khá sâu sắc.

www.eLib.vn